

Tesi doctoral sobre la primera Rodoreda

Neus Real ha publicat un estudi exhaustiu sobre l'obra de Mercè Rodoreda • El volum és la tercera part de la tesi doctoral de Real • L'anàlisi inclou les primeres novel·les de Rodoreda, habitualment ignorades • Ramon Pla i Arré

Assaig

Mercè Rodoreda: l'obra de guerra

Neus Real Mercadal
Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2005

L'obra de Neus Real té per objecte l'estudi de l'obra literària de Mercè Rodoreda —novel·les, contes, teatre, obra periodística i crítica— escrita abans de l'exili de l'autora, el 1939, i especialment, per tant, l'estudi de les seves cinc primeres novel·les: *Sóc una dona honorada?* (1932), *Del que hom no pot fugir* (1934), *Un dia de la vida d'un home* (1934), *Crim* (1936) i *Aloma* (1938). Són novel·les que, excepte *Aloma*, van ser descreditées per la mateixa Rodoreda en refusar-les i impedir-ne la reedició. D'altra banda, és prou evident que la seva qualitat va ser àmpliament superada per l'obra posterior de la narradora. Per tot això, l'obra de guerra de Mercè Rodoreda no ha atret prou i, sobretot, no prou adequadament, a parer de Neus Real, l'interès dels estudiosos. Aquest estudi vol omplir aquest buit.

Certament, l'omple, perquè hi aporta quatre-centes noranta-una pàgines de completíssima informació. De fet, aquest extens volum correspon a una tercera part del que constitueix la seva tesi doctoral —*Dona i literatura en els anys trenta* (2003)— en què estudia l'obra narrativa d'autores com ara Carme Monturiol, Anna Murià, Maria Teresa Vernet, Elvira Augusta Lewi, Rosa Maria Arquimbau, Aurora Bertrana i, naturalment, la més valuosa de totes, Mercè Rodoreda.

Darrere d'una publicació com aquesta, cal reconèixer-

Mercè Rodoreda amb la seva mare i el seu avi. ARXIU

—hi, d'entrada, i amb respecte, l'enorme volum d'hores de treball que hi ha dedicat l'autora, a més de la dedicació dels departaments universitaris i del finançament públic i privat que fan possible la recerca i l'edició. És un gran esforç, certament, però que val la pena, perquè és gràcies a la quantitat i, sovint, a la qualitat de les tesis doctorals, que el que sabem de la nostra literatura ha experimentat en els darrers vint-i-cinc anys un avenç espectacular. Especialment pel que fa a l'aportació de dades positives sobre textos i autors. Són estudis, és clar, que interessin gairebé exclusivament a la maquinària acadèmica que els genera però sense els quals, la divulgació —gairebé el més important, estic per dir, com ho és l'aplicació als pacients en l'àmbit de la recerca mèdica— es convertiria en un esquema tan mecànicament reiterat com exsangüe. És per això que

aquests rituals, certament una mica autistes, de la recerca acadèmica són, malgrat tot, essencials. I, en qualsevol cas, aquesta és una bona tesi.

Neus Real, després de l'habitual crítica —elogis o blasmes— de la bibliografia escrita fins avui sobre aquest tema, procedeix a l'anàlisi de les obres, ordenades cronològicament. Vol ser una anàlisi exhaustiva perquè a propòsit de cada obra hi trobem moltes informacions valuoses sobre el context cultural i literari (polèmiques sobre la novel·la, la literatura femenina de l'època, els projectes culturals a què s'associava l'autora, el codi del gènere per al qual opta); els criteris amb què escriu el text (en relació a la seva carrera literària, al concepte que té de la forma i, per tant, de l'escriptura, els models que la influencien, les devocions literàries personals que professa, la valoració que fa de la seva

obra); i, encara, la recepció del text en la crítica literària de la seva època.

Pel que fa a l'anàlisi pròpiament dita de les obres, Neus Real resumeix l'argument, aporta molts i extensos textos de l'obra que ajuden a entendre l'explicació i en fa una anàlisi extremadament minuciosa. Tota aquesta informació està bastida sobre una base documental tan exhaustiva com li és possible, que facilita en el text o en denses notes a peu de pàgina. Com acostuma a passar en les tesis doctorals, hom té la sensació que qui escriu vol deixar constància de tot el que ha trobat en la seva recerca perquè sap que el ritual dels tribunals consisteix sovint a detectar oblitats. Naturalment, això comporta un text poc selectiu i sintètic, i fa que l'obra, més que un text de lectura, és converteixi en un text de consulta perquè hom té la convicció que en aquell text hi trobarà tot el que actualment se sap sobre

Cal reconèixer-hi

l'enorme volum

d'hores que hi ha

dedicat l'autora

una qüestió concreta. També, a vegades, la voluntat interpretativa sembla voler evitar que res no quedi per dir, que cap matís s'escapi, que cap enginyosa valoració no es perdi. El lector pot no coincidir-hi, perquè ho troba obvi o arriscat, però tindrà la convicció que ningú podria anar més enllà, ni enlloc hi trobarà una anàlisi més completa d'aquestes obres. I, cal constatar-ho amb singular elogi, el rastreig que fa Neus Real dels textos —les citacions internes— de què es val Mercè Rodoreda per homenatjar un autor, per connotar una situació o per parodiar un text o un gènere, és magnífic.

Les conclusions a què arriba l'obra de Neus Real no semblen discutibles: la determinació de Mercè Rodoreda de fer de la literatura la seva dedicació preferent, la voluntat d'escriure en sintonia amb les necessitats culturals del seu país i en sintonia també amb els corrents literaris contemporanis, avantguarda inclosa, la seva aversió al sentimentalisme i a l'amanerament literari i, singularment, a alguns productes tous de la literatura femenina, el seu impressionant talent paròdic, la qualitat del seu estil tan directe i net com poc convencional que obliguen el lector a fixar-se en *com* explica perquè en aquest *com* hi ha la informació pròpiament literària, l'amplitud dels seus interessos culturals (cinema, música, art) i de les seves lectures que ressonen constantment en els seus textos, la congruència del seu pensament cultural i literari que amara, reitera o amplifica en tot el que escriu, de manera que tenim la sensació de transitar sempre pel mateix món i en companyia de la mateixa sensibilitat, la seva voluntat, encara, de guanyar-se el lector sense una emotivitat fàcil però amb emocions —lúdiques o patètiques— poderoses. I, en darrer terme, el seu talent narratiu i l'interès dels textos que en aquest llibre s'analitzen.

Com es fa a les tesis doctorals, és el moment de precisar una qüestió de cara a una segona edició: quan Neus Real defineix la Bernat Metge com un "projecte cultural, il·lustrat, entre altres coses, per la publicació de les principals obres de la literatura catalana en la *Col·lecció Els Nostres Clàssics*" (p.268) sembla evident que confon la Bernat Metge amb la benemèrita editorial Barcino. És una observació ritual que precedeix el més substancial elogi per la feina realitzada.